

18. ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА. ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ ДЕРЖАВИ.

Вступ

У сучасних умовах господарювання жодна галузь економіки не може розвиватися ізольовано від держави. Особливо це стосується машинобудування — складної, наукоємної, ресурсомісткої галузі, яка забезпечує технічну основу розвитку всієї економіки. Саме завдяки машинобудуванню функціонують транспорт, будівництво, енергетика, комунальне господарство, сільське господарство, військово-промисловий комплекс.

Держава, здійснюючи економічну політику, створює загальні умови, у межах яких працюють підприємства, установи, організації. Вона визначає, у якому напрямі буде розвиватися економіка, якими будуть податки, ціни на енергоносії, заробітна плата, умови кредитування, а також інвестиційна привабливість галузей.

1. Сутність економічної політики держави

Економічна політика — це цілеспрямована діяльність держави щодо регулювання економічних процесів, управління національним господарством та забезпечення збалансованого розвитку суспільства. Вона охоплює систему заходів у сфері виробництва, обміну, розподілу й споживання матеріальних благ і послуг. [Економічна теорія+1](#)

Іншими словами, економічна політика — це сукупність рішень, прийнятих державними органами, які визначають, що і як виробляється, у яких обсягах, яким чином розподіляються доходи та ресурси, які соціальні стандарти забезпечуються населенню.

В Україні економічна політика формується на основі Конституції, законів, указів Президента, постанов Кабінету Міністрів, державних програм і стратегій. Вона узгоджується з цілями сталого розвитку, європейською інтеграцією, воєнно-економічною безпекою та відновленням країни. [Міністерство економіки України+1](#)

2. Цілі та завдання економічної політики

Основною метою економічної політики є забезпечення економічного зростання, стабільності та добробуту населення. Водночас держава переслідує кілька конкретних завдань:

Сприяння економічному розвитку — забезпечення зростання виробництва, впровадження нових технологій, розширення експорту, підвищення конкурентоспроможності українських товарів.

Підтримка ефективної зайнятості населення — створення нових робочих місць, розвиток інженерних та технічних професій.

Забезпечення стабільності національної валюти та фінансової системи.

Рациональне використання природних і матеріальних ресурсів.

Підтримка соціальної справедливості — через регулювання мінімальної зарплати, пенсій, системи соціального страхування.

3. Економічна роль держави в умовах ринкової економіки

У ринковій економіці держава не є безпосереднім виробником більшості товарів, але вона виступає **організатором і регулятором** економічних процесів. Її роль полягає у встановленні “правил гри” для суб’єктів господарювання, забезпеченні макроекономічної стабільності, захисті інтересів суспільства та національної безпеки.

Основні функції держави в економіці можна поділити на такі групи:

Регуляторна функція. Держава встановлює законодавчі рамки, контролює дотримання стандартів, визначає норми безпеки машин і механізмів, регулює діяльність підприємств. Для машинобудівної галузі це означає дотримання ДСТУ, екологічних норм, вимог з енергоефективності, охорони праці.

Інвесторська та стимулююча функція. Держава може інвестувати у стратегічні галузі — оборонну, будівельну, транспортну. Підприємства отримують державні замовлення на виготовлення техніки, ремонт машин, модернізацію виробничих потужностей. Також держава стимулює інновації через пільгові кредити, субсидії, гранти.

Розподільча функція. Через бюджетну систему, податки, субсидії та трансфери держава здійснює перерозподіл доходів для підтримки менш прибуткових регіонів або галузей. Це допомагає уникати соціальної напруги та сприяє рівномірному розвитку країни.

Соціальна функція. Держава гарантує соціальний захист працівників, безпечні умови праці, мінімальні стандарти оплати праці, страхування від нещасних випадків. Для механіків і ремонтників це означає стабільність, соціальні гарантії, охорону праці.

4. Основні напрями сучасної економічної політики України

Промислова політика

Україна прагне відродити промисловий потенціал, особливо після воєнних руйнувань. Основна увага приділяється розвитку машинобудування, відновленню виробничих потужностей, створенню умов для локалізації виробництва, переходу до технологій «Індустрія 4.0».

Важливе місце займають:

- модернізація машинобудівних заводів;
- підвищення якості ремонту й обслуговування техніки;
- імпортозаміщення комплектуючих;
- стимулювання внутрішнього попиту на будівельні та дорожні машини.

Податкова та бюджетна політика

Держава через податки впливає на умови діяльності підприємств. Для підтримки промисловості передбачено пільги — звільнення від мита на імпорт обладнання, зниження податків для експортерів, державні програми компенсації відсоткових ставок.

Бюджетна політика спрямована на фінансування інфраструктури, освіти, оборонних закупівель, що безпосередньо стимулює попит на техніку.

Інноваційна політика

Для забезпечення конкурентоспроможності машинобудування держава стимулює впровадження нових технологій, розвиток науково-дослідних центрів, створення технопарків, інкубаторів. Машинобудівні підприємства залучаються

до програм цифровізації виробництва, автоматизації процесів, використання CAD/CAM/CAE систем.

***CAD/CAM/CAE системи** — це комплекс комп'ютерних технологій, які використовуються у машинобудуванні для автоматизації проєктування, виробництва та аналізу виробів. Вони є основою сучасного інженерного процесу, скорочують час розробки продукції, зменшують витрати й підвищують якість.*

Енергетична політика

Мета — підвищення енергоефективності та зменшення енергозалежності. Для машинобудування це означає оптимізацію споживання енергії, модернізацію енергетичних систем підприємств, використання сучасних енергоощадних технологій.

5. Інструменти реалізації економічної політики

Реалізація економічної політики здійснюється через цілу систему інструментів:

Законодавчі акти та нормативні документи — регулюють діяльність підприємств, умови праці, стандарти якості; наприклад, Постанова КМУ № 179-2021 «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року». [Законодавство України](#)

Державні програми та стратегії — наприклад, Розпорядження КМУ № 176-р «Про схвалення Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023-2030 роки». [Законодавство України+1](#)

Податкова система — визначає податкове навантаження та стимули для виробників.

Кредитно-грошова політика — регулює процентні ставки, доступ до кредитів для підприємств.

Державні закупівлі та замовлення — стимулюють виробництво техніки для потреб армії, комунальних підприємств, дорожнього будівництва.

Інвестиційна підтримка — пільгові кредити, гарантії, субсидії, гранти.

Розвиток освіти та науки — підготовка кваліфікованих кадрів, модернізація навчальних програм.

6. Вплив економічної політики на машинобудівну галузь

Машинобудування — одна з базових галузей національної економіки. Від державної політики залежать темпи її розвитку, рівень завантаженості підприємств, заробітна плата, кількість робочих місць, обсяги експорту техніки.

Якщо держава проводить активну інвестиційну політику — відкриває програми для оновлення техніки, підтримує виробництво, надає кредити — галузь розвивається. У разі нестабільності, високих податків, браку замовлень — спостерігається спад виробництва, скорочення кадрів, старіння обладнання.

7. Сучасні тенденції економічної політики України (2024-2025 рр.)

Після початку повномасштабної війни економічна політика України зазнала істотних змін. Основні напрями сьогодні — **відновлення промисловості, залучення інвестицій, розвиток внутрішнього виробництва.**

Держава зосереджує зусилля на:

- відбудові інфраструктури й транспортних мереж;
- створенні нових виробничих майданчиків;
- залученні міжнародної допомоги для реконструкції підприємств;
- стимулюванні внутрішнього попиту на техніку українського виробництва;
- підтримці експорту через державні гарантії;
- адаптації технічних стандартів до вимог ЄС.

Документ «Економічна політика України: Відновлення під час війни» описує ці напрями. [Міністерство економіки України](#)

8. Підсумки

Економічна політика — це основний інструмент держави для керування розвитком економіки. Вона визначає умови, у яких працюють усі підприємства, у тому числі машинобудівні.

Для фахівця з експлуатації та ремонту техніки знання основ економічної політики допомагає розуміти, чому зростають або знижуються ціни на матеріали й енергію, як держава впливає на розвиток виробництва, чому змінюються обсяги замовлень і фінансування.

Державна політика повинна забезпечувати баланс між **ринковими механізмами** та **державним регулюванням**, між економічною ефективністю й соціальною справедливістю. Саме в цьому полягає її економічна роль у розвитку суспільства.

Контрольні питання

1. Що таке економічна політика держави і які її головні цілі?
2. Які основні функції виконує держава в економіці?
3. Які напрями економічної політики реалізуються в Україні сьогодні?